

Rovnosť nadovšetko

Rok 2016 jednoznačne potvrdil, že pokiaľ má slovenské poľnohospodárstvo a potravinárstvo vystúpiť z tmavého tieňa dlhodobej recesie, potrebuje dostať od štátu jasný impulz s názvom „Porovnateľné podmienky na podnikanie.“ To je jednoznačné posolstvo, ktoré vyslovil predseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Milan Semančík.

Ako by ste zhodnotili rok 2016 a vývoj v poľnohospodárstve z pohľadu najväčšej agrárnej samosprávy na Slovensku?

„Rok 2016 opäť potvrdil, že chyby z minulosti nás naďalej prenasledujú a ich následky musíme denno-denne riešiť v snahe zastabilizovať agropotravinárstvo na Slovensku a pokúsiť sa prinavrátiť mu niekdajšie postavenie, kedy prosperovalo a kedy sa mu spoločnosť neobracala chrbtom. Rok 2016 môžeme označiť za plný paradoxov. Nepriaznivé počasie zo začiatku jari prinieslo miliónové škody našim pestovateľom špeciálnych plodín, hlavne ovocinárom, ale aj veľké ponaučenie z tejto situácie. Proti mrazom nevieme bojovať a preto musíme hľadať rôzne riešenia tohto problému, ktoré by nespočívali len vo finančnom odškodnení za straty. Po zvyšok roka sa zase vyhovujúce rozloženie zrážok podpísalo pod rekordné úrody hustosiatych obilnín, repky, ale aj jesenných plodín – kukurice, zemiakov a cukrovej repy. V ostrom kontraste však vyznievajú realizačné ceny komodít rastlinnej výroby a pokračujúce nízke ceny živočíšnych komodít, ktoré sú hlboko pod výrobnými nákladmi.

Celému minulému roku dominovala mliečna kríza. Na jednej strane finančná pomoc štátu, na strane druhej pokračujúce následky prepadu nákupných cien mlieka a apel na systémové riešenie tohto sektora živočíšnej výroby.“

Čím bol charakteristický rok 2016 z pohľadu potravinárov?

„Ani potravinári nemali jednoduchý rok. Naďalej dominovali nekalé obchodné praktiky niektorých obchodných reťazcov, ktoré sa aj zásluhou našej samosprávy dostali až na stôl Európskej komisie. Prístup niektorých obchodníkov k našim potravinárom je v mnohých prípadoch arogantný, dodávatelia hovoria dokonca až o vydieračských praktikách. Je preto pre nich zadostučinením, že sa táto téma začala intenzívne riešiť práve počas slovenského predsedníctva v Rade EÚ.

V druhej polovici roka riešili potravinári najmä dopady nového zákona o odpadoch, ktorý neúmerne finančne zaťažil výrobcov potravín. A počas roka 2016 sa postupne naplno preukázalo, že úprava DPH na vybrané potraviny v skutočnosti nepriniesla vyššiu spotrebu slovenských potravín, ale najviac z koláča si vo vyšších maržiach odniesol samotný obchod, nie výrobcovia potravín.“

Čo sa ešte v uplynulom roku nepodarilo podľa Vašich predstáv?

Okrem už spomínaných problémových tém, ktoré sme riešili počas celého minulého roka, ma mrzí fakt, že záver roka poznačil problém s vyplácaním priamych platieb a neskorým spustením aplikácie GSAA. Musíme otvorene povedať, že v niektorých prípadoch za pozastavením priamych platieb stoja chyby na strate samotného žiadateľa o podporu. Vyplácanie priamych platieb však zabrzdiло najmä oneskorené spustenie aplikácie GSAA. Grafické prílohy v elektronickej podobe k žiadostiam o priame platby pokrývajúce aspoň 25% plochy sú povinnosťou každého členského štátu EÚ od roku 2016. Prípravu na novinku však predchádzajúce vedenie rezortného ministerstva podcenilo a to súčasne sa snažilo systém v skrátrenom režime spustiť, čo sa aj podarilo, no prinieslo to so sebou aj množstvo problémov.

Nepodarilo sa nám vyriešiť problém krátenia platieb v ANC oblastiach. Táto problematika ostáva na riešenie v roku 2017.

Slovenskí poľnohospodári a potravinári naďalej nemajú zabezpečené porovnateľné podmienky na podnikanie v porovnaní s okolitými krajinami, agropotravinárske odvetvie je stále finančne podhodnotené ako zo strany štátu, tak aj zo strany EÚ. Sľubný začiatok úvah nad zriadením

marketingového fondu sa zatiaľ nepodarilo dotiahnuť do úspešného konca a momentálne sa na jeho financovaní chcú podieľať len mliekari. A nepodarilo sa ani zmierniť naďalej sa prehlbujúce pasívne saldo zahraničného obchodu s agropotravinárskymi výrobkami. Podľa aktuálnych štatistík bolo v období január až september 2016 pasívne v objeme - 983,4 mil. eur. V porovnaní s rovnakým obdobím roku 2015 sa zvýšilo o 249,2 mil. eur /33,9 %/.

Čo považujete za minuloročný najväčší úspech Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory?

"Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora považuje bezpochyby za najväčší úspech vyrokovanie štátnej pomoci pre mliečnych farmárov. Je nespochybniteľné, že bez tejto finančnej injekcie by sektor prvovýroby mlieka skolaboval. Odchod z produkcie surového kravského mlieka by nepostihol len malých farmárov, ale aj veľké firmy, ktoré rovnako nepriaznivo pocítovali cenové výkyvy nákupných cien za posledné mesiace. Musím však povedať, že aj napriek finančnej pomoci mliečna kríza ešte nie je zažehnaná. V roku 2017 preto musíme naďalej pracovať na systémových opatreniach, ktoré stabilizujú mliečny sektor. Otázkou však je, do akej miery sa na nich vie finančne podieľať štát. Potrebujeme zvyšovať predaj čerstvých slovenských mliečnych výrobkov. Potrebujeme presvedčiť spotrebiteľa, aby po nich siahal a uprednostňoval ich pred výrobkami zo zahraničia. A to sa, samozrejme, netýka len mliečnych výrobkov.

Oceňujeme, že vláda SR vlani po parlamentných voľbách zakotvila do svojho programového vyhlásenia mnohé návrhy našej samosprávy, ktoré vychádzali priamo z podnetov z našich regiónov.

Za úspech považujeme aj naštartovanú diskusiu na tému pôda a spôsoby jej ochrany - od sprísnenia legislatívy až po návrh zakotviť ochranu pôdy a jej označenie ako prírodné bohatstvo v ústavnom zákone. Veríme, že úvodné diskusie sa v roku 2017 dotiahnu do úspešného konca.

Na základne našich argumentov určilo Ministerstvo životného prostredia SR nami navrhnutý nižší poplatok za odber závlahovej vody na úrovni 0,001 eur/m³ závlahovej vody. Pôvodne pritom ministerstvo navrhovalo 0,01 eur/m³. Poplatky budú pestovatelia platiť až pri ročnom odbere 50tisíc m³ vody a viac.

V oblasti potravinárstva je nesporným úspechom aj otvorenie problematiky nekalých obchodných praktík, ktorá sa aj vďaka iniciatíve Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory dostala medzi témy slovenského predsedníctva v Rade EÚ. Oceňujeme preto, že ministerke pôdohospodárstva a rozvoja vidieka sa podarilo presvedčiť európskych ministrov poľnohospodárstva počas ich decembrového zasadania, ktorí jednohlasne kývli na spoločný boj voči neférovému správaniu sa obchodníkov v EÚ.

Pracovali sme a aj naďalej budeme pracovať so spotrebiteľom, aj s mladou generáciou prostredníctvom projektu Hovorme o jedle, do ktorého a vlani zapojilo 423 základných škôl. Krok po kroku zaznamenávame zmenu v spotrebiteľskom správaní. Od spokojnosti a najmä podielu zastúpenia domácich potravín v obchodoch na úrovni 80% však ešte máme veľmi ďaleko.

Najaktívnejšou ZŠ 4. ročníka Hovorme o jedle sa stala ZŠ Gelnica

Aké priority má SPPK v roku 2017 a aké zmeny očakáva od štátu?

„Ak chceme úspešne naštartovať zmenu, potrebujeme mať porovnateľné podmienky, za akých pracujú farmári okolitých štátov. *Za posledných 20 rokov došlo k obrovskému poklesu produkcie. Spomedzi susedných krajín EÚ momentálne ťaháme za najkratší koniec.* Teda prvou a najdôležitejšou prioritou je zvýšenie štátnej pomoci na porovnateľnú úroveň s okolitými krajinami. Počas minuloročnej konferencie Agroprogres som prezentoval aj ďalšie návrhy, ktoré by si mohla súčasná vláda osvojiť, a tak postupne oživovať sektor.

Štát by mal nastaviť do podporných mechanizmov požiadavku zodpovedajúceho zaťaženia dobytkými jednotkami na hektár poľnohospodárskej pôdy, dorovnať kofinancovanie Programu rozvoja vidieka na roky 2014-2020 na úroveň 35 % a transparentne použiť zostávajúce prostriedky z tohto programu. Nutné je okamžite zabezpečiť dôslednú plošnú kontrolu dovážaných potravín, do udržania a tvorby pracovných miest na vidieku viac zapojiť aj iné ministerstvá (MPSVaR SR, MŽP SR). Zo strednodobého hľadiska by pomohlo vytvorenie rizikového fondu.

Kľúčová je však filozofia nastavenia dotácií. Mechanizmus musí byť motivačný, viazaný na konkrétny cieľ a nie na veľkosť obrábanej plochy. Ciele, ktoré budeme podporovať dotáciami, musia byť zviazané s kľúčovými ukazovateľmi výkonnosti. Priamo, jasne a merateľne, aby boli kontrolovateľné a motivujúce.

Rovnako potrebujeme dlhodobé koncepčné riešenie zvýšenia potravinovej bezpečnosti SR a podielu slovenských potravinárskych výrobkov z domácich surovín na spotrebiteľskom trhu. Toto sú všetko body z Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2016-2020. Je preto prirodzené, že očakávame ich postupné napĺňanie. Z tohto dokumentu spomeniem napríklad prehodnotenie daňového zaťaženia farmárov. Rovnako sa vláda zaviazala, že navrhne funkčný poisťovací systém za participovania štátu, komerčných poisťovní, prvovýrobcov a ostatných hráčov na agrárnom trhu s cieľom zmierniť dopady

škôd spôsobených volatilitou klimatických zmien, ktoré komerčné poisťovne nepoistujú.

Nebolo by však spravodlivé, keby som hovoril len to, čo očakávame od štátu. Nemenej dôležité sú aj zmeny, na ktorých musia pracovať aj samotní poľnohospodári či potravinári. Tu musím otvorene povedať, že mi chýba väčšia snaha poľnohospodárov vytvárať odbytové organizácie, zoskupovať sa, s cieľom mať lepšiu vyjednávaciu pozíciu pri obchodných rokovaniach. Musíme hľadať alternatívne formy odbytu, pôsobiť na regionálnej úrovni, podporovať predaj z dvora, možno aj internetový predaj svojich výrobkov.

Mnohé z úloh, ktoré prijali delegáti 29. Valného zhromaždenia SPPK, máme stále na stole a budeme ich riešiť aj v roku 2017. Budeme pokračovať v riešení financovania ANC oblastí. Na jar pripravujeme SPPK konferenciu práve na tému ANC, ktorá sa uskutoční počas zasadnutia agrárnych samospráv krajín V4 na Slovensku.

A rovnako budeme pracovať aj na zlepšení obrazu poľnohospodára pracujúceho na poli a potravinára vyrábajúceho zdravé potraviny. Preto aj v tomto roku budeme v spolupráci s našimi združieniami a regionálnymi komorami uskutočňovať rôzne aktivity v snahe získať väčšiu dôveru v očiach slovenských spotrebiteľov voči slovenským potravinám, ktoré - a to zdôrazňujem - nie sú poznačené žiadnymi potravinovými škandálmi. S tým súvisí aj fakt, že kúpou slovenských potravín získajú väčšie spoločenské uznanie aj samotní poľnohospodári a potravinári, ktorí si lepší spoločenský status za ich náročnú denno-dennú profesionálnu prácu jednoznačne zaslúžia.